

23 -07- 2015

Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija

BEOGRAD-BELGRADE

Nemanjina 22-26
11000 Beograd
Faks: 011 20-20-066

e-mail: sanja.grcic@mtt.gov.rs

Predmet:

Komentari na nacrt Pravilnika o minimalnim uslovima za izdavanje pojedinačnih dozvola za korišćenje radio-frekvencija po sprovedenom postupku javnog nadmetanja u radio-frekvencijskom opsegu 791-821/832-862 MHz (u daljem tekstu: Pravilnik)

Poštovani,

Povodom javnih konsultacija koje je Ministarstvo pokrenulo dana 10.07.2015. godine o nacrtu Pravilnika, Telenor se zahvaljuje na mogućnosti da iznese svoje mišljenje i predloge za izmene i dopune ovog nacrta, koji se dostavljaju u nastavku teksta.

Član 3. Broj pojedinačnih dozvola koje se izdaju za radio-frekvencijski opseg 791-821/832-862 MHz

Članom 3. Pravilnika propisana je mogućnost dodele šest blokova širine 5 MHz uz ograničenja:

- da se mogu izdati tri pojedinačne dozvole,
- da se pojedinačnim dozvolama mogu dodeliti dva radio-frekvencijska bloka.

Na osnovu postupka javnog nadmetanja za predmetni opseg u zemljama regionala, a i drugim zemljama Evropske unije, jasan pregled blokova i mogućnost za izbor određenih segmenata od 10 MHz bile su među ključnim elementima postupka javnog nadmetanja.

Izbor određenog bloka bio je diktiran kako obavezama koje su definisane po pojedinačnim blokovima, tako i po uticaju susednih opsega na opseg oko 800 MHz.

Iz ovakve formulacije se ne vidi da li će operatori na aukciji imati priliku da se nadmeću za konkretne pojedinačne grupe blokova određene u spektru „od ... do“. Smatramo da je položaj dva bloka, u spektru, za koji se operatori budu nadmetali, bitna okolnost za postupanje operatora na javnom nadmetanju.

Zato predlažemo da se član 3 stav 5 koji propisuje elemente postupka javnog nadmetanja dopuni tako što će se utvrditi konkretni blokovi (segmenti spektra) od po 5/10 MHz za koje će se operatori nadmetati i pritom imati mogućnost da izaberu za koji će se konkretan opseg u spektru koji je predmet aukcije nadmetati.

Član 4. Period na koji se izdaju pojedinačne dozvole

Član 4 definiše mogućnost produženja važenja pojedinačne dozvole u skladu sa čl. 92 stav 2. Zakona o elektronskim komunikacijama, ali bez određivanja tačnog perioda produženja.

Predlažemo da se čl. 4 izmeni u smislu da se za period produženja prihvati model 10+10 tako da stav 2. ovog člana glasi:

„Nakon isteka perioda za koji je izdata pojedinačna dozvola ista će biti produžena na period od 10 godina, s tim što se prilikom produženja pojedinačne dozvole ne plaća jednokratna naknada koja je plaćena prilikom prvog izdavanja pojedinačne dozvole i pod uslovom da se imalac pojedinačne dozvole obrati Agenciji za produženje trajanja pojedinačne dozvole u roku koji nije kraći od 30 dana niti duži od 90 dana pre isteka važnosti pojedinačne dozvole.“

Smatramo da je definisanje perioda produženja jednako važno kao i sam period inicijalnog važenja nove pojedinačne dozvole. Duži period produženja se zahteva pre svega iz razloga potrebe postojanja predvidljivosti plana razvoja javnih elektronskih komunikacionih usluga, kao i predvidljivosti plana investiranja radi realizacije usluga na novim frekvencijama. Imajući u vidu veoma visoku početnu cenu za svaki pojedinačni osnovni blok, smatramo da treba odobriti maksimalni period produženja važenje dozvole kako bi se investicije za kupovinu spektra i investicije za realizaciju usluga mogle finansijski isplatiti.

Sadašnja formulacija u kojoj se Pravilnik poziva na član zakona, nosi rizik i pravnu nesigurnost u slučaju donošenja novog zakona, do čega će sigurno doći.

Za operatore je zato od ključne važnosti da znaju da li frekvencije kupuju na 10+X godina, ili na 10+10 godina.

Član 5. Najmanji iznos jednokratne naknade koja se plaća prilikom izdavanja pojedinačne dozvole

Cena spektra koja se može dobiti je usko povezana sa sledećim parametrima:

1. Populacija i prihodi od prodaje mobilnih usluga
2. Trajanje licence
3. Troškovi u vezi sa obavezama iz licence kao što su zahtevi za pokrivanjem teritorije
4. Pravna sigurnost
5. Rizici

Izračunavanje realne cene spektra na 800 MHz u Srbiji može se izvršiti na nekoliko načina. Na sastanku između predstavnika Telenora, Ministarstva i RATEL-a, održanom 15. maja ove godine, Telenor je predstavio regionalni *benchmark* sa ciljem da se prodiskutuje pristup za dobijanje razumne cenu spektra na 800 MHz u Srbiji, uzimajući u obzir populaciju, trajanje licence (15 godina), prosečan prihod po korisniku (ARPU) i moguće rizike. Što se tiče rizika, Telenor je tom prilikom izneo da cena spektra treba da bude smanjena za 30% iz razloga što Srbija nije članica EU-a.

Ukoliko koristimo ARPU kao osnovu za određivanje cena za pan-evropski spektar (uglavnom u okviru EU-a), *benchmark* ukazuje da za 10+5 godina važenja licence za opseg 2x10 MHz na 800 MHz cena ovog spektra iznosi 27.5 MEUR. Za period važenja licence od 10+10 godina *benchmark* bi iznosio 30.5 MEUR. Ovaj *benchmark* bi trebalo prilagoditi tako da odražava i veći rizik koji važi za Srbiju sa razloga što nije članica EU.

U nedavno održanoj aukciji spektra na 1800 MHz, prodato je 6 od ukupno 7 radio-frekvencijskih blokova. Cena za opseg 2x10 MHz i za 10+2 godine važenja licence iznosila je 7 MEUR. Prema *benchmark* bazi podataka Telenora pokazuje se da su cene spektra na 800 MHz oko tri puta veći nego cene spektra na 1800 MHz. Dalje

povećanje trajanja licence sa 12 na 20 godina trebalo bi da dovede do poskupljenja od oko 25%.

Ovo sugeriše da bi razumna cena za 2x10 MHz u opsegu 800 MHz i za 10+10 godina važenja license iznosila 26.25 MEUR (7 MEURx3x1.25).

Član 7. Uslovi u pogledu obezbeđivanja pokrivenosti određenog dela stanovništva i teritorije uslugom i kvaliteta usluge

Članom 7 definisana je obaveza imaoča pojedinačne dozvole da javnu elektronsku komunikacionu uslugu za sistem IMT, koji obuhvata sisteme IMT-2000 i IMT Advanced, pruža u skladu sa Planom raspodele radio-frekvencijskih blokova za rad u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz.

Pre svega, mišljenja smo da bi obaveze propisane čl. 7 trebalo bliže pojasniti, tako što bi iste podrazumevale obavezu operatora da ih ispuni korišćenjem celokupnog spektra koji koristi, a ne samo korišćenjem opsega na 800 MHz. Iako se čl. 7 sugeriše da se obaveze propisuju od trenutka izdavanja pojedinačne dozvole, ostaje nejasnoća da li obavezu operator ispunjava na osnovu svog celokupne raspodele spektra koja mu je dodeljena ili sam korišćenjem opsega na 800 MHz.

Ministarstvo je utvrdilo isti nivo obaveza za sva tri operatora, bez obzira na podopseg unutar opsega na 800 MHz koji operatori steknu u postupku javnog nadmetanja. Telenor je već aktivno komunicirao da se prilikom dodelje frekvencija u opsegu na 800 MHz različite obaveze dodeljuju različitim operatorima, a u zavisnosti od vrednosti opsega koji je određeni operator stekao u postupku javnog nadmetanja. Dodeljivanje jednakih obaveza svim operatorima koji učestvuju u postupku javnog nadmetanja ne doprinosi konkurentnosti samih operatora u pogledu kvaliteta mreže. Izborom određenog opsega u okviru kog se propisuju obaveze, tržišna utakmica je ta koja dalje utvrđuje ko od operadora dobija obavezu pokrivanja (primenjeno u Sloveniji, Austriji, Velikoj Britaniji, Švedskoj, itd.).

Pravilnikom se utvrđuje i obaveza pokrivanja 25% naseljenih mesta Pčinjskog, Jablaničkog, Raškog, Pirotskog i Zlatiborskog okruga u periodu od tri godine od izdavanja pojedinačne dozvole.

Ukazujemo vam da Telenor, kao i ostali operatori, ulaže značajne napore da već sada pokrije ove oblasti, ali da i dalje nailazi na ozbiljne izazove u pogledu sticanja neophodnih dozvola za izgradnju i postavljanje baznih stanica, a pre svega u delu zaštite od nejonizujućeg zračenja. U vezi ovih i sličnih pitanja operatori su već zatražili pomoć od Ministarstva u cilju unapređenja regulatornog okvira koji bi omogućio rešavanje ovih pitanja. Ovom prilikom vas još jednom molimo za aktivno učešće u postupku koji bi unapredio ovaj segment regulacije.

Iako smo ovom prilikom istakli posebne izazove koje imamo u navedenih pet opština, ukazujemo vam da zbog neusklađenosti postojeće regulacije u oblasti nejonizujućeg zračenja sa tehnološkim razvojem u oblasti mobilnih komunikacija, izazovi u uvođenju novih tehnoloških rešenja u postojećim opsezima su izraženi. Uvođenje novih sistema u okviru novog opsega, još jednom će istaći ovaj problem.

U skladu sa svim navedenim posebno ističemo:

1. Ukoliko bi se uz opseg na 800 MHz operatorima ujedno dodelila obaveza pokrivanja, a samo korišćenjem predmetnog opsega, mišljenja smo da bi

operatori na ovaj način, pored značajno velikih ulaganja u kupovinu samog opsega bili prinuđeni da značajne investicije usmere strogo u tehnološki razvoj u okviru samo jednog frekvencijskog opsega.

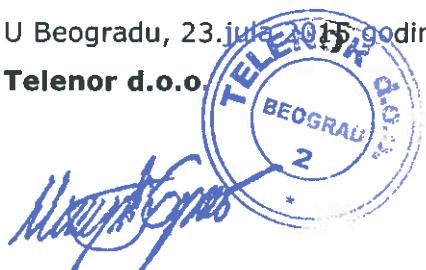
Imajući u vidu navedeno, mobilnu širokopojasnu uslugu smatramo tehnološki neutralnom i uslugom koja se može pružiti u okviru više opsega koje operatori mobilnih komunikacija trenutno koriste i putem kojih trenutno svojim korisnicima obezbeđuju mobilni širokopojasni pristup Internetu. Stoga predlažemo da se čl. 7 izmeni tako da se obaveze koje Ministarstvo propisuje odnosi na sve postojeće i novi opseg na 800 MHz, odnosno tehnološki neutralnu širokopojasnu uslugu.

2. U vezi pojedinačnih obaveza, posebno ističemo nemogućnost ispunjavanja obaveze od 95% pokrivanja teritorije usled ograničenja u mogućnostima pokrivanja i operacija na teritoriji Kosova i Metohije. Stoga, predlažemo brisanje predmetne obaveze.
3. Dodatno, predlažemo reviziju obaveza tako da se % pokrivenosti veže za populaciju, što je učinjeno u mnogim zemljama koje su sprovodile aukciju predmetnog opsega (na primer, Slovenija, Velika Britanija, Austrija), a što Ministarstvo predlaže u slučaju ulaska na tržište novih operatora.
4. Mišljenja smo da se obaveze postojećih i novih operatora moraju izjednačiti, pre svega imajući u vidu disparitet koji bi nastao usled neadekvatnog pritiska na postojeće operatore mobilnih komunikacija.

Stojimo na raspolaganju za sva dodatna objašnjenja iznetih predloga i stavova.

U Beogradu, 23.jula 2015 godine

Telenor d.o.o.

Branko Mitrović
Direktor korporativnih poslova